

**ארבעים שנה זרקנו אתכם במדבר, ובצדק.
לא הייתה לנו ברירה. הייתם זקוקים לזה.**

סוף העולם שמאלה

תסריט: אבי נשר, שרה עזר, רובי פורת-שובל. בימוי: אבי נשר.
שחקנים: לירז צ'רכי. נטע גרטי, רובי פורת-שובל, רותם אבוהב, ישראל
קטורזה, מריאנו אדלמן, נדב אבקסיס, נתי רביץ, אוולין הגואל.
ישראל 2004

16 עמודים

מאת קובי ניב

1

הסרט נפתח בתמונות כמו-תיעודיות, בצבעים חיוורים עכורים, היוצרים תחושה של יושן, ובצלילי מוסיקה פומפוזית הרואית, כמו סרט תעמולה ציוני של פעם, שבהם רואים עולים מגיעים ארצה בטרם או בתחילת קום המדינה. אז מופיעות כתוביות ונשמע קולה של בחורה, המדברת עברית רהוטה במבטא הודי, המספרת אותן בווייס-אובר - "בקיץ 1968, שנה אחרי מלחמת הימים, עלתה המשפחה שלי מהודו". מיד לאחר מכן, המצלמה, כלומר אנחנו הצופים, נוסעים, כמו המשפחה היהודית הזו, יושבים באחורי משאית, על כביש בנגב הצחיח, והנערה ממשיכה לספר, "בבומביי הבטיח שליח הסוכנות לאבא שלי שאחרי חודש נקבל דירה בעיר גדולה במרכז הארץ. עכשיו זה נשמע מצחיק כמה שהיינו נאיביים".

ואם לא הבנו, אז גם מראים לנו את זה, ועכשיו המשאית שלהם עומדת תקועה בצד הדרך, כתוספת ויזואלית מטפורית לכך שמשוהו השתבש בדרך. אבי המשפחה, רוג'ר, לבוש בחליפה לבנה, עומד בצד הכביש. שני ילדים קטנים, כנראה אחיה הקטנים של הנערה, לבושים בחליפות משחקים בצד הכביש. זה פחות או יותר יהיה כל תפקידם בסרט, אולי עוד פעם הם יישבו בארוחת ערב על יד השולחן, וזהו. אבל הלו, זה רק סרט. אם לא צריך אותם, אז לא צריך אותם. אה, כן, ולפי איך שהם והאבא לבושים באמצע המדבר הישראלי, מראה לנו שהם בכלל לא מבינים לאן הם הגיעו. ואז קולה של הנערה ממשיך את דבריה מקודם, "אבל לאבא שלי לא הייתה שום סיבה לא להאמין לו (לשליח הסוכנות)". האבא מעשן סיגריה, עצבני. מכאן ואילך בכל פעם שהוא יעשן סיגריה בסרט, זה יהיה סימן שמשוהו לא בסדר ושהוא עצבני בגלל זה. והנה מופיעה גם הנערה, שרה, בשמלה לבנה ובידה יומן שבו היא כותבת, וסיפורה נמשך, "מלאו לי שבע עשרה ביום שעזבנו את האולפן. התרגשנו כולנו מאוד, במיוחד אני ואבא שלי, החבר הכי טוב שלי". היא מחבקת את האבא.

אבל רגע. אם הם לא באו ישר מהודו לנגב, ובדרך עברו, כמו שהנערה מספרת, גם כבדת זמן באולפן בישראל, אז איך זה שהם ממשיכים להתלבש כאילו הם בהודו, ולא יודעים ולא מבינים יעני שום דבר על הארץ? משהו כאן לא תקין, לא רק במשאית, גם בסרט.

2

עכשיו רואים מתחת למקום שבו הם תקועים סכר קטן בערוץ במדבר האוגר מקווה מים. בצד הסכר בחורה צעירה נוספת, עירומה, מקפצת בחום החול המדברי. וקול הנערה היהודית מספר לנו, כאילו שלא ראינו, ש"המשאית שהסיעה אותנו התקלקלה". הנערה היהודית הולכת, יורדת קצת, לכיוון הנערה העירומה, וּלְמַרְאָהּ היא מחייכת לעצמה ורושמת משהו ביומנה, וקולה ממשיך לספר, "לא היה לי מושג איפה אנחנו אבל דווקא שם, באמצע המדבר, פגשתי נערה ששינתה את חיי". הנערה העירומה עדיין נאבקת בבגד ים שהיא מנסה להרים מהחול. ברקע נשמע קול אישה הקוראת באנגלית לשרה לחזור. שרה צוחקת. הנערה העירומה מלמטה צועקת, בעברית במבטא צרפתי, "מה מצחיק?".

שתי הנערות הללו, ניתן כבר להבין, יהיו הגיבורות של סרט ההתבגרות הזה, אבל למה דווקא ככה הן נפגשות? מה זה נותן לנו? מה זה אומר? מה זה נותן לסרט? למה נשר, עם שותפותיו לכתיבת התסריט, כתבו ויצרו את זה כך? ושוב, נזכיר, זה סרט מדומיין, לא סרט תיעודי. הן לא היו חייבות להיפגש דווקא כך. הרי עוד מעט, כשתגיע המשפחה היהודית לעיירת הפיתוח אליה נשלחה, יתברר שדירתה של המשפחה היהודית ממוקמת ממש מול דירת משפחתה של הנערה העירומה מהסכר. ויום למחרת, שהוא, לגמרי במקרה כמובן, גם יום פתיחת שנת הלימודים, יתברר בנוסף לכך שהן גם לומדות באותן כיתה, אז למה ראו יוצרי הסרט צורך כל כך חיוני להפגיש אותן כך, כשבועוד דקה הן ייפגשו ממילא, כשנערה אחת, שתכף גם נבין שהיא מרוקאית ושמה ניקול, היא לגמרי עירומה? מה זה אומר? מה זה אמור להגיד? מה גם שלנוכח עירומה של ניקול, שרה אומרת שהיא פגשה "נערה ששינתה את חיי". האם זה אומר שיהיה ביניהם רומן? לא, דווקא לא. נו, אז מה?

הפגישה הזאת, שבה הנערה היהודית שרה, ואנחנו הצופים רואים זאת ביחד איתה, פוגשים לראשונה את הנערה המרוקאית ניקול כשהיא עירומה, מקדימה ללא שום צורך סיפורי את פגישתן הבלתי מונעת ממילא, וגם אין לה שום או הצדקה מבחינת עלילת או סיפור הסרט. ואם לנסח את זה בבוטות – העירום של ניקול בסצנה הזאת, הפותחת את הסרט, הוא סתמי, אינו נובע או שייך או משמעותי לסיפור הסרט, כלומר לגמרי מיותר.

אז למה בכל זאת? אנחנו יכולים רק להעלות השערות. אפשרות אחת היא מסחרית, כלומר שהבמאי ו/או המפיק חושבים שעירום נשי מוכר סרטים, ולכן צריך לכאורה לתקוע כמה שאפשר וכמה שיותר בחורות עירומות בסרט. או, וגם זו אפשרות, שמישהו מיוצרי הסרט אוהב להפשיט בחורות בפומבי, לראות ולהראות אותן עירומות, משהו כמו מעשה הצינור של גוֹטָה (אורי זוהר) בדינה (מונה זילברשטיין) בסרט "מציצים". אבל יכול להיות שבכל זאת יש משמעות לעירום הזה, הפותח את הסרט, של הנערה המרוקאית דווקא, לא של היהודית, חלילה, כלומר שהוא אומר, אולי באופן לא מודע, משהו על דמותה של הנערה המרוקאית, הנוטפת מיניות "טבעית", קמאית, זנותית, שריד מהדעות הגזעניות הקדומות של פעם, שכנראה עוד מתקיימות בכמה מוחות ומחזות, על מרוקאים ומרוקאיות.

3

ערב. במרפסת של בית יושב גבר מבוגר, שמנמן, קרח, עם שפם, לובש ז'קט, מעשן סיגריה וקורא עיתון בעברית, "למתחיל". זהו אביה של ניקול, איזק שושן. בתוך הבית אם המשפחה, ז'אנט, מודדת שמלת כלה לג'וֹנִי, אחותה הבוגרת והשמנה (הסרט מלא "בדיחות" שמנופוכיות, שאחסוך אותן מכם) של ניקול. גם כאן יש שני ילדים קטנים, שמסולקים מיד

מן החזר, וגם אותם, כמו את שני הילדים הקטנים ההודים, לא נראה יותר בסרט. כי ככה זה, לא בסרטים, אלא אצל מזרחים, יש להם המון ילדים מיותרים שסתם נדחפים להצטלם. נכנסת ניקול ואחריה גם החתן המיועד של ג'וזי, יוסי. ההורים מדברים צרפתית. הילדים, וגם יוסי, עברית, ואם יש צורך, בשיחה עם מי מההורים, הם מתבלים גם בקצת צרפתית.

והנה, הפתעה, בדיוק במקרה, מגיעה משאית, נעמדת מול הבית של משפחת שושן, וממנה יורדת המשפחה ההודית, דוברת האנגלית, שכבר הכרנו קודם. האב רוג'ר פוגש ידיד וותיק מהודו, סטנלי, שכתובה לשאלתו "איפה אנחנו?", מוליך את רוג'ר לדירה ריקה, ואומר לו, באנגלית כמובן, שהטנדר יבוא לקחת אותם לעבודה במפעל בשש בבוקר. רוג'ר שואל, "איזה מפעל? אין פה עבודות רגילות?". ועל זה סטנלי עונה, "כאן זה לא משנה המקצוע שלך. אין ברירה אלא לעבוד במפעל", וגם מסביר לרוג'ר את הסיבה לכך - "ככה הם (הוא לא אומר מי זה הם) מאכלסים עיירות ספר, שהם חייבים להחזיק מסיבות ביטחוניות".

וזה מצחיק, שלא לומר מגוחך, מה שאומר כאן סטנלי. לא שזה לא נכון. ההיפך. זה נכון מאוד. אבל התובנה הזאת היא בוודאי לא משהו שאמרו אז, בעת הקמת עיירות הפיתוח הנידחות האלו, לא השלטונות שתירצו הכול בטעמים "ציוניים", וזה גם לא מה שהבינו אז העולים החדשים ההלומים והמוכים שנשלחו לשם, ושכל דאגתם הייתה פרנסה ופת לחם לילדיהם. התובנה הזאת, שהמטרה, בוודאי העיקרית, של הקמת עיירות הפיתוח, הייתה הקמת חומה או חייץ אנושיים בגבולות המדינה החדשה, היא תובנה הרבה יותר מאוחרת, שנבנתה עשרות רבות של שנים לאחר מכן, עם צמיחתה של מה שניתן לקרוא "תודעה מזרחית" עצמאית, לא אצל הדור הראשון ההוא, אלא בקרב בניהם ובנותיהם.

וצריך גם להגיד שיש בסרט עיוות היסטורי. עיירות הפיתוח כמו אלו המתוארת בסרט, שמוקמו במדבר הרחוק מכל מקום יישוב, הוקמו לא בסוף שנות ה-60, כפי שמסופר בסרט, אלא בתקופת העלייה ההמונית בתחילת שנות ה-50, כך שיש פער תקופתי משמעותי של כ-15 שנה בין מה שמסופר בסרט לבין מה שאירע במציאות. מדוע בחרו יוצרי הסרט, שאין כמעט ספק שידעו את העובדות, למקם במרחב הזמן את הסרט ב-1968 ולא ב-1953 שאז הוקמה ירוחם, או ב-1955 שאז הוקמו קריית-גת ודימונה, איננו יכולים לדעת. אבל מן הסתם הייתה לכך סיבה כלשהי. ייתכן שזה היה עניין הפקתי או כלכלי כלשהו, אולי זה קשור לזכויות על השירים המושמעים בסרט. אבל בעוד שהשירים שהם שומעים בפטיפון או ברדיו הם משנות ה-60, הרי שבאף בית בסרט אין מכשיר טלוויזיה. מוזר.

בוקר. מבתי העיירה הקטנה הנטועים במדבר, שאין בה לא כבישים ולא עצים, רק כביסה התלויה בין הבתים, יוצאים גברים ונשים לעבודה במפעל לייצור בקבוקים. ביניהם נמצא גם רוג'ר, שאינו לבוש בבגדי עבודה כחולים כמו כולם, אלא בחליפת פשתן לא מתאימה. אבל ככה זה, מסביר לנו קולה של שרה, אין ברירה. זהו מקום העבודה היחיד בעיירה. לטנדר ההסעות עולה גם בחורה בבגדי עבודה, שהמצלמה מתרכזת בה, ושרה מסבירה לנו מי היא – "מעל לדירת המשפחה של ניקול גרה אלמנה צעירה בשם סימון. ניקול העריצה אותה ואימה של ניקול מאוד לא אהבה את זה. במהלך השנה הבנתי למה". ואתם, הבנתם?

במפעל רעש אימים וחום גיהינום. רוג'ר עובד שם בחליפתו, מזיע נורא, סטנלי מסביר לו את העבודה, לברור את הבקבוקים הפגומים. רוג'ר רואה את סימון מדברת, מפרטטת, עם בחור צעיר, שמנמן, אשכנזי, עם אוזניות אוטמות רעש. סטנלי מסביר לו ש"הוא מנהל את המפעל בשביל הבוסים הגדולים בתל-אביב". פתאום אחד הפועלים, ג'פי פוחבוט, מתנפל על רוג'ר, צועק בעברית במבטא מרוקאי, "איי, הוא חתך אותי, מה הבעיה שלך?". איזק ממחר להפריד בין הניצים. אבל גבי ממשיך, "הוא זרק לי את זה לעין, החרא ההודי הזה". איזק מרחיק את גבי משם. ואז סטנלי אומר לרוג'ר, באנגלית, "מרוקאים משוגעים".

והנה מצליח נשר להעלים את הגזענות הממוסדת, הכמעט רשמית, של השלטון האשכנזי, כלפי המזרחים למיניהם, ומסב אותה לסכסוכי גזענות בין-עדתיים. יעני זה הם, לא אנחנו.

4

עכשיו יוצאים הילדים, גם שרה ביניהם, אל בית הספר. ניקול וחברתה אתי – שהיא, מבהיר הסרט, לא מרוקאית אלא כְּרֶפְרִית, ובהמשך גם יוסבר לנו מה ההבדל – הולכות יחד לבית הספר. בקיוסק של יוסי, החתן המיועד של ג'וזי, בחור מרוקאי בשם משה עסוק בצביעה. אבל כשהוא רואה את ניקול הוא אווזו בבהלה את מבושיו. ניקול מתקרבת אליו, מתריסה מולו, ואז הבחור ממהר להסתובב ולסגת משם. ניקול צוחקת ואומרת בגאווה לחברתה "איזה השפעה יש לי עליו". אתי אומרת "זה מגעיל איך שזה עומד לו", מסבירה לנו, לצופים, את התופעה, כאילו שלא הבנו. אבל ניקול לא מסכימה, "זה לא מגעיל. זה מעניין". בעל-הבית יוסי שואל את משה, "מה קרה, משה, מה קרה?". משה מהסה אותו, "שששש", ויוסי שואל "מה זה שששש? עוד פעם הבעיה הזו?"

מבית חד קומתי יוצא בחור צעיר, נאה, אסף. ניקול מתעניינת, "מי זה יוצא מהבית של המורה?". אתי אומרת ש"אמרו שהביאו מורה חדש מתל אביב. ניקול מתפעלת, "איזה יפה", וגם תוהה, "בשביל מה בא אחד מתל אביב למקום כזה?". הברברית מבינה שניקול נדלקה עליו וכשהן נפרדות היא אומרת לה "אל תעשי שום דבר פסיכי". אבל ניקול לא שועה לה. היא מתקדמת ללכת בצמוד למורה החדש, ואז מפילה עצמה בכוונה ארצה וצועקת כאילו מכאב. המורה מיד נחלץ לסייע ועוזר לה לקום. ניקול נתלית על צווארו. הוא שואל מה קרה לה, וניקול אומרת "נכנסה לי אבן לנעל". לא נורא. אז המורה ממשיך ללכת, אבל ניקול עוד צועקת אחריו, "המורה, אם אתה רוצה, אני יכולה להראות לך את הדרך לבית הספר". היא מנסה להתחיל איתו. אבל המורה החדש מתחמק.

ניקול עולה לדירתה של סימון, למרות איסורה של אימה, ושם בגיליון "העולם הזה" החדש (שהסיכוי שיגיע ב-1968 לעיירה כפי שמתוארת בסרט, ועוד לידי סימון, שבכלל לא יודעת עברית, הוא נמוך מים המלח) היא מגלה, הפתעה מרעישת, פיסת רכילות על המורה החדש ומסופר שם שהוא לא סתם מורה, הוא משורר. בשיחה ביניהם מסבירה סימון, בצרפתית כמובן, לניקול ש"ההודים אינטליגנטים מאוד", שהם כתבו את ה"קמא סוטרא", שזה "התנ"ך של הסקס", ושזה, הסקס, הוא הדבר הכי חשוב בחיים.

ניקול מביאה לדירת השכנים ההודים החדשים את תשורות "ברוכים הבאים" שנשלחה למסור – תבשיל מטעמה של אימה ובונבוניירה מסימון. אחר-כך היא מתארחת בחזרה של שרה. מהשיחה ביניהן אנחנו מבינים ששרה מעריצה את אביה, שהוא שחקן קריקט משובח ורקדן מצוין. ואז ניקול שואלת, כשהיא מצביעה על תליון עם סמל השלום התלוי על צווארה של שרה, למה שרה לובשת את האות Y באנגלית הפוך? ושרה עונה שזה סמל "כמו של ההיפים, אלו שרוצים אהבה חופשי". ואז ניקול אומרת "אז זה כמו הקמה קמה שלכם". שרה לא מבינה על מה היא מדברת, וניקול מסבירה לה, "הקמה הזו. זה התנ"ך של ההודים, של הבנים ההודים. בטח אבא שלך הוא קורא בזה כל היום". ההולכה של כותבי התסריט את הדיאלוגים ל"בדיחות" עלובות ולמטרות "המיניות" שהם רוצים להגיע אליהן, היא, כפי שניתן להיווכח, מאולצת באופן מחריד, שלא לדבר על כך שעל הדרך הזו הם גם מוציאים את הדמות הראשית שלהם, ניקול, מטומטמת לגמרי. אבל לא נורא, או שאולי זה אפילו בכוונה, כי אחרי הכול היא בסך-הכול מרוקאית, נכון? שרה כמובן נעלבת

מהשטויות שאומרת ניקול, שגם מציגה עצמה כאילו כבריז'יט בארדו (שחקנית צרפתייה שנחשבה בימים ההם לסמל סקס עולמי) המקומית. "ברייג'יט בארדו, את?", שרה צוחקת. בנסיעה בטנדר לעבודה סטנלי ורוג'ר מדברים אולי הם ישחקו קצת קריקט בשעות הפנאי. לסימון, שמצטבעת מול מראת יד, נופל, היא מפילה את השפתון, סמל פאלי קטן, על רצפת הטנדר, בתקווה שלרוג'ר יפול האסימון. ואכן רוג'ר מרים ונותן לה אותו. רמז דק, הא?

כל החלק הזה של הסרט עוסק במין ובמיניות. זה כמובן בסדר גמור, שהרי גם חלק ניכר מחיינו אנחנו עוסקים במין ובמיניות. ולכן השאלה היא איך עוסק הסרט במיניות. ראשית, המיניות משוייכת לבנות ובני העדה המרוקאית – סימון, ניקול ומשה, שהיא אצלם בוטה ומוחצנת באופן בולט. אבל למה בעצם? האם המרוקאים/יות הם "באמת" כאלו, כלומר משדרי מיניות ונוטפי סקס בכל אשר ילכו, יאמרו ויעשו? או שהתצוגה הזו היא כולה פנטזיה פרטית או דעה קדומה של מי שיצר אותן כך, קרי התסריטאי והבמאי אבי נשר?

ייחוס מיניות מיוחדת, עודפת, פראית, לגזע, עם או עדה מסוימים הוא חלק מהגזענות כלפי אותה קבוצה, שהרי כל הגזענויות בעולם, ולא משנה על ידי מי וכלפי מי הן מופנות (יהודים, ערבים, שחורים, סינים, מקסיקנים, מרוקאים וכולי), בנויות מאותם שלושה מרכיבים. המרכיב העיקרי הן שלל התכונות השליליות הקבועות המיוחסות לאותה קבוצה: הם מלוכלכים, מסריחים, טיפשים, עצלנים, פרימיטיביים, גנבים, רמאים, חסרי-תרבות, אלימים וכן הלאה. יחד איתן באות גם - כאילו כדי להוכיח שהגזענות אינה גזענית, אבל למעשה הן מרכיב באותה גזענות- כמה "תכונות" חיוביות שגם הן קבועות: הם אנשים חמים, יש להם אוכל טעים והם שרים ו/או רוקדים יפה. והמרכיב השלישי, התבלין המפולפל בתבשיל הגזעני, הוא ייחוס תכונות מיניות מיוחדות, חייתיות, קמאיות (שנובעות כמובן מ"הפרימיטיביות"), מלהיבות ומפחידות גם יחד למגזענים. ואכן בכל המשטרים הגזעניים נחקקים חוקים האוסרים יחסי מין בין הגזע העליון השליט לגזע הנחות הילידי, גם בשל האיום המיני הגזעני הזה, שמא "הם יזיינו את בנותינו הזכות והנאות". בגלל זה בסרט הזה, שבו מושלכים כל מרכיבי הגזענות הללו על המרוקאים, הם גם מוצגים באופן כל כך גס, בוטה, נצלני, מגוחך ומעליב כנוטפי עסיסיות מינית מוחצנת בלתי-נשלטת.

וכמובן שמי שזורעות ומפיצות בסרט הזה את המיניות המרעילה, ההרסנית והמחרבת, כך היא מוצגת בסרט, הן הנשים, שתי נשים, שהן לא במקרה גם מרוקאיות וגם אין להן בעל, כלומר בעלות גברית – סימון האלמנה וניקול המתבגרת. שכן, בתפיסת העולם הגברית הפטריארכלית המעוותת, שלמרבה הצער טרם חלפה כנראה מן העולם, אישה שאין לה בעל, כלומר בעלים - למשל גרושה או אלמנה או נערה שהגיעה לפרקה אך טרם נישאה – הם נשים מופקרות, כלומר שאינן שייכות לאף גבר, ולפיכך מותר לכל גבר לעשות בהן כרצונו. ובסרט הזה מה שעושה בהן הגבר-הבמאי זה שהוא מייחס להן זנותיות מפתה.

5

עכשיו האימא היהודית יוצאת לתלות כביסה. אבל ז'אנט, שיוצאת גם היא לתלות כביסה, טוענת באנגלית משובשת מעורבת בצרפתית, שאלו הם חבלי הכביסה שלה, ושרייצ'ל צריכה לתלות כביסה על חבלים אחרים. אלא ששם כבר תלויה כביסה אחרת. לבסוף המרוקאית (לב טוב, זוכרים?) מוותרת להודית ומתירה לה לתלות כביסה על חבליה. אבל אז, תוך כדי התלייה, מתפתח ביניהם ויכוח מלאכותי, שאין לו שום סיבה או הצדקה תסריטאית, איזה סבון כביסה טוב יותר, הבריטי של ההודית, או הצרפתי של המרוקאית.

מה שמעלה אכן את השאלה מדוע בחרו נשר ושותפותיו לכתיבת התסריט, רובי שובל-פורת ושרה עזר, דווקא בשתי העדות הללו, המרוקאית והיהודית, לייצג בסרט את העולים החדשים המזרחים שנשלחו בשנות ה-50 או ה-60 לכאורה לעיירות הפיתוח במדבר.

התשובה העצובה ברורה. שכן בכך ממשיכים יוצרי הסרט "סוף העולם שמאלה", שנוצר בתחילת המאה ה-21, את מה שעשה הסרט "סאלח שבתי" ארבעים שנה קודם לכן, ואת מעשה המשטר הציוני במדינת ישראל, למן הקמתה ועד היום הזה – שוללים, שולפים ומשליכים מהיהודים המזרחים את שפת אימם הערבית (של מרביתם), מנשלים ומנתקים אותם, כורתים מהם את ערביותם. ב"סאלח שבתי" דיברו העולים החדשים מארצות ערב באופן מוזר בעברית. בסרט הזה מדברים המרוקאים לא באחד מניבי הערבית בהם דיברו היהודים במרוקו, אלא בשפת הקולוניאלים שהיו השליטים שם, צרפתית. אבל גם היהודים, שמן הסתם נבחרו לסרט כי מזרחיותם אינה ערבית, אינם מדברים באחד מהשפות המדוברות על ידי העמים המרוכים בהודו, אלא בשפת הקולוניאלים ששלטו שם, אנגלית. והוויכוח המגוחך הזה כאן בין ז'אנט לרייצ'ל איזה סבון טוב יותר, הצרפתי או האנגלי, אך מוכיח ששתי עדות היהודים אינם מזדהות עם העמים בקרבם חיו, אלא עם הקולוניאלים האירופים ששלטו בהם. שהרי אנחנו היהודים, לא חשוב מאיפה באנו, אנחנו אירופאים (קולוניאליסטים) אנחנו, הלו!

וזה נמשך. ניקול מושכת את חברתה החדשה שרה אל המורה אסף, ושואלת אותו, "כולם אומרים כאן שאני הכי יפה. אז השאלה שלי היא האם גם בתל אביב הייתי נחשבת יפה?". המורה עונה "את, כי הנה אם צנועה את וגם יפה, אל יהא לצניעות דבר עם יופיך". שרה מיד מזהה שזה ציטוט מ"המלט", וכל זה נועד, לפיכך, להראות לנו שהיהודים הם הרבה יותר תרבותיים יעני מהמרוקאים. אלא שזו, כמובן, בדיחה, ומשתי סיבות. ראשית, מה, באמת?! עולה החדשה שבקושי יודעת עברית מזהה ציטוט מתרגום לעברית מאנגלית של שייקספיר, שזה "המלט"? וחץ מזה, אולי ניקול יודעת לזהות ציטוטים בעברית מתורגמת מצרפתית משפטים מ"טרטיף" של מולייר? אז מה, מולייר זה פחות תרבות משייקספיר?

בבית משפחת טלקר היהודית האב המתוסכל רוג'ר אומר לאשתו שהוא לא יודע מה לעשות כדי לצאת מהעיירה. רייצ'ל בוכה מייאוש. רוג'ר יוצא עם אלת הקריקט שלו למרפסת וחובט בה שוב ושוב בשום דבר, באוויר. הסימבול ברור. גבריותו פגועה. יש לו אלה, סימבול פאלי לא קטן, אבל אין לו במה או במי לחבוט. ואז הוא רואה במרפסת מולו את סימון, האלמנה המרוקאית הזנותית, רוקדת. רוג'ר עוצר במקומו, אלתו מונפת בזרועותיו, תקוע אל מול סימון המרקדת. והנה, הפתעה, מצא סדן, או שמא מוטב - סדין, פטישו.

במפעל העובדים המרוקאים, ובראש גבי חמום-המוח, מכריזים על שביתה. הם עושים זאת כמו מרוקאים, כמו שהסרט מציג מרוקאים, מתוך התפרצות זעם, בלי תכנון, בלי תוכנית, בלי יעדים, כמו ילדים קטנים. בתגובה מנהל המפעל הכועס משבית כליל את המפעל. ואכן, שרה הכותבת ביומנה, מסבירה לנו בקולה ש"הפועלים השובתים חשבו שהממשלה תכריח את בעלי המפעל לשבת ולנהל משא ומתן איתם. אבל הזמן עבר ומשא ומתן לא התחיל".

הפועלים המרוקאים המושבתים משחקים כדורגל. משחקים כמו ילדים קטנים, בלי תכנון, בלי תפקידים, בלי חוקים. סתם כולם רצים אחרי הכדור בועטים בו ומרביצים אחד לשני. מרוקאים, נו, למה ציפיתם? לעומתם היהודים משחקים קריקט, עם תלבושות, ותה בספלי חרסינה, וכמובן עם תכנון וחוקים, שהמרוקאים מתקשים, ממש לא מסוגלים, להבין.

סימון וניקול עוזרות זו לזו בעצות ותחבולות איך ללכוד את הגברים, רוג'ר ואסף, שהן חושקות בהם. ניקול אומרת לסימון, "סידרתי לך את יכולה לרקוד עם אבא של שרה", וסימון נותנת לניקול מתנה, ביריות, כדי שבעזרתם תוכל לפתות את המשורר מתל-אביב.

רוג'ר מלמד ריקוד ב"בית העם", מכין את יוסי וג'וזי לריקודי החתונה. גם ניקול ומשה שם. כל זה כדי לחזור שוב על "הבדיחות" שג'וזי שמנה ויוסי לא מבין אנגלית ושמשה עומד לו כשהוא רואה את ניקול, וכמובן כהכנה להפתעה הגדולה. ואכן, אחרי הריקודים והצחוקים רוג'ר נותר שם לבדו, ובאה ההפתעה, נכון, סימון מגיעה! השניים רוקדים, ואז סימון מזמינה אותו לביתה "לשמוע תקליטים", בינתיים הוא מסרב. אבל חכו חכו.

6

בחדרן המשותף ניקול ואחותה ג'וזי הולכות לישון. ניקול מתחילה לפנטז ולתאר בקול איך זה יהיה בפעם הראשונה שלה שהיא תהיה עם גבר, ותוך כדי כך שולחת את ידה אל מתחת לתחתוניה ומתחילה לאונן. ג'וזי מופתעת, נרתעת, אומרת, "מה את עושה? את השתגעעת? מה זה?" אבל ניקול ממשיכה. ג'וזי נזפת בה, "איזה מגעילה את. מה את עושה? זה לא יפה ככה להתנהג". ניקול ממשיכה בשלה, וגוזי שואלת אותה, "מה זה? אין לך נשמה?"

אלוהים, מה זה צריך להיות? ייתכן דבר כזה בעולם, שנערה, בחורה, בת 17, בת למשפחה פטריארכלית מסורתית, תאונן ככה סתם, כאילו כלום, לעיני אחותה הבוגרת הצופה בה? אתם מכירים איזושהי חברה אנושית בת-תרבות, לא שריד של שבט אוכלי-אדם באמזונס, שדבר כזה יכול היה להתרחש בה בשלהי המאה ה-20? לא ולא, התנהגות שכזאת יכולה לקרות אך ורק בקרב חיות שאינן בני-אדם, קופים, זאבים, כלבים, עכברים. אלא אם מדובר בנערה הלוקה באופן חמור במוחז או בנפשה, וזה לא המקרה פה. הרי זו לא הדמות המדומיינת של ניקול, או של השחקנית המגלמת אותה, שהחליטו פתאום לאונן כך בגלוי לעיני אחותה והמצלמה. זה מישהו כתב שכך תעשה הדמות ומישהו הורה לשחקנית המגלמת אותה לעשות זאת. אבל למה? מה הוא רצה לומר או להראות בכך לצופים? לשם מה כפו יוצרי הסרט על דמותה של ניקול התנהגות מינית כה חריגה? מה זה תורם לעלילת הסרט? כלום. מה זה אומר על גיבורת הסרט ניקול? דברים נוראים. שהיא מה שהיו קוראים פעם, בטעות ובגסות, "חולת מין" או "נימפומנית". אבל למה עשית אותה כזאת, מר נשר? כי נערות מרוקאיות הן בעיניך החולניות "חולות מין" שיצרן שולט בהן, ולכן מותר לך, גבר אשכנזי מבוגר, לעשות בדמותן "מעשים מגונים" כרצונך, כן? זה הסיפור?

ונשר אף מוסיף כאן חטא על פשע, כשהוא מציג את ג'וזי, שמעשה האונן הפומבי של אחותה לעיניה מעוררת בה, ובצדק, הסתייגות וסלידה, כאילו היא זו שלא בסדר, שהיא הפרימיטיבית לכאורה, ואילו ניקול המאוננת בפומבי מייצגת עאלק את "הקידמה".

7

איזק, אביה של ניקול, מדבר עם אשתו על כישלון השביתה, אבל פתאום ז'אנט נופלת, מתמוטטת. איזק חש אליה. היא אומרת שראתה הכול שחור. הוא עוזר לה, מטפל בה.

רוג'ר במיטה עם רייצ'ל, לא מצליח להירדם. קם. מדליק סיגריה. היא מתעוררת, שואלת אם קרה לו משהו. הוא אומר ש"לא, פשוט לא הצלחתי להירדם. אני כל הזמן חושב מה לעשות. אני צריך לחשוב. אני יוצא לסיבוב". והוא אכן יוצא מהבית ובמפתיע מתדפק על

דלתה של סימון. הוא נכנס. היא שמה תקליט. הם מתחילים לרקוד, מתנשקים, ונסחפים לזיון לווהט. והנה זה קורה, כל הרמזים המטרימים הדקיקים והעדינים מתגשמים בסערה. למרוקאים המושבתים היושבים בקפה של יוסי נודע, מפי משה, ש"מגיעה לפה נבחרת אלופה של כל אנגליה בטריקט (קריקט. תצחקו, תצחקו מהעילגות) לכאן למשחק" נגד היהודים. ואכן, היהודים מתאמנים לקראת המשחק, כשכל שאר תושבי העיירה, המרוקאים, צופים בהם. גבי מתערב עם שרה שהוא יכול לפגוע בקלות עם האלה בכדור ושרה מוליכה אותו להתייצב עם האלה מול רוג'ר שזורק לו כדורים. אחרי שני פספוסים, שרה נותנת לגבי עצה איך להכות בכדור, ובפעם השלישית הוא אכן מצליח, לתרועעות הקהל המקומי. האוטובוס מחזיר את ז'אנט מתל אביב. איזק מחכה לה. יש לה סרטן דם, ואין לזה תרופה. שתי הבנות, ניקול ושרה, מתאמנות בחדרה של ניקול בריקודים לקראת מסיבת פורים. ניקול מצמידה את שרה אליה ונראה כאילו הולך להתפתח רומן ביניהם, כפי שכבר נרמז קודם לכן בסצנת הפתיחה של הסרט, והפעם זה גם מתקדם. ניקול ממש מנשקת את שרה. אבל אל תדאגו, כל זה רק טיזינג של הבמאי נשר. לא הולך לקרות ביניהן שום דבר שכזה. ובדיוק נפתחת הדלת, הנערות ממהרות להיפרד, ובפתח עומדת ז'אנט שחזרה מתל-אביב, שתמהה ושואלת מה הן עושות, וניקול מסבירה לאימה שהן רק מתאמנות למסיבה היום.

כמעט כל גיבורי הסרט, פחות או יותר מחופשים, חוגגים במסיבה. רוג'ר וסימון לא יכולים לעמוד באש תשוקתם, והם מתחמקים החוצה. ניקול רוקדת באופן סקסי מתגרה. המורה אסף מביט. אתי הברברית מסיתה את משה נגד ניקול, "היא עושה ממך צחוק לפני כולם", ומשה אכן ניגש אל ניקול הרוקדת, ופוקד עליה, כאילו הוא בעליה, להפסיק לרקוד ככה. ניקול הודפת אותו. משה תופס אותה, מושך אותה, מכופף את ידה ומפיל אותה לרצפה. היא קמה והולכת. ודווקא גבי, מתוך מחוות חיזור כלפי שרה, מתערב, ומרגיע את משה. שרה אצה לשירותים להרגיע את ניקול הנסערת, שצועקת ש"כולם ברברים פה" ופותחת פה גם על אימה שלה, שלא מרשה לה ללבוש את הביריות שנתנה לה סימון. "האימא שלי מטומטמת, אני מתכוננת למסיבה וצריכה לשים את זה", מראה לניקול את הביריות שעל רגליה, "שהאימא שלי לא תראה", המרוקאית הפרימיטיבית הנוראית, "הלוואי שתמות". לילה. ניקול מתגנבת מחדרה דרך החלון החוצה, רצה לחדר המורה אסף ומתדפקת בדלתו. הוא פותח. היא נכנסת, מתיישבת, מוציאה דף וקוראת דברים שכתבה לו – "הייתי רוצה שתאהב אותי אם אתה יכול. אני רוצה שלא תוכל לחיות בלעדי. שתחלום עלי. שתחשוב עלי. ושאני הכי יפה שיש. בשביל זה שתאהב אותי". המורה אומר "ניקול, זה יפהפה. זה

שיר פשוט ויפהפה", וניקול ואומרת "זה אני מרגישה בלב, לך". המורה מתבלבל, ממלמל ש"זה בלתי אפשרי". אך ניקול נעמדת מולו, מצהירה, "אני לא פוחדת", ומתפשטת. הוא שב וממלמל ומבקש שתתלבש. אבל היא מתפשטת לגמרי. המורה משותק. ניקול לא מבינה. היא מתיישבת לידו, עירומה לגמרי, ומלטפת אותו, מתנצלת לכאורה. הוא אומר לה, "את כל כך... את כל כך אמיצה", מנשק אותה ומשכיב אותה על המיטה. טה-טה-טה!

מה גורם, מה יכול לגרום לנערה בת 17 מבית מרוקאי מסורתי בעיירת פיתוח קטנה בנגב בישראל של סוף שנות ה-60 לנהוג כך? מרד נעורים בהוריה השמרנים? רצון עז לברוח מהעיירה הנידחת ולחבור לציביליזציה התל-אביבית, שהמורה המשורר הוא כאן שגרירה? או שמא, כמו מורתה לחיים האלמנה העגבנית סימון, וכמו שהיא עצמה כבר מוצגת בסרט בסצנת האוננות, הרי שכאישה מרוקאית היא פשוט אינה יכולה לשלוט ביצרה, כי ככה הן?

וגם אם נניח שכל המוטיבציות הללו לכאורה חברו וגברו בניקול עד כדי כך, הרי שעדיין מדובר במעשה שעשייתו מעמידה אותה עצמה לא סתם בסכנה, אלא ממש בסכנת נפשות. שהרי מדובר בעיירה קטנה שכוחת-אל, שבה, כמו להבדיל בקיבוץ, כולם מכירים את כולם וכולם יודעים הכול על כולם. כך שאין בכלל ספק, והדמות של ניקול חייבת לדעת זאת, שדבר המעשה, בוודאי אם גם יתמשך, סופו שיתגלה וייוודע לכל, מה שאכן קורה בהמשך. ואם כך יקרה, וברור שיקרה, האם בהיותה בת למשפחה ושבת מרוקאים מקומי, המוצגים בסרט כפרימיטיביים חמומי-מוח ואלימים, ושהיא עצמה אמרה עליהם שהם "ברברים", האם היא לא אמורה, צריכה, ולו קצת לפחד שכל זה עלול להסתיים רע מאוד מבחינתה?

כל אלו שאלות יפות וטובות, אבל הם אינן מופנות לדמות הנכונה. שהרי דמותה של ניקול בסרט אינה דמות "אמיתית", אלא דמות לחלוטין מדומיינת. לפיכך עלינו להפנות את כל השאלות הללו לא אליה, אלא אל מי שברא, דמיון, פינטז, כתב וביים אותה לנהוג כך, הלא הוא יוצר הסרט, התסריטאי והבמאי אבי נשר. ולכן השאלה שאנחנו צריכים, לפחות לנסות, לענות עליה היא למה ומדוע, מאיזו סיבה ולאיזו מטרה גרם נשר לדמותה של ניקול לנהוג כך, כפי שהיא עושה בסצנה הזאת? קודם כל, לא נבטל את החשד הראשוני שנשר עשה זאת מסיבות מסחריות, כדי למשוך קהל, שנמשך כנראה, לדעתו, לעירום נשי. אבל זה כסף קטן. כי אם זה, רק זה, היה העניין, הרי יכול היה נשר להפשיט (שוב) את ניקול כשהיא אצה לקיים יחסי מין עם משה או גבי או מישהו אחר, בן גילה ובן עדתה. אז למה בכל זאת בחר נשר לא רק להפשיט אותה אלא גם להשכיב אותה, באקט פדופילי להפליא, דווקא עם גבר תל-אביבי אשכנזי מבוגר ממנה, ואולי אף לסכן בכך את חייה? (לא באמת. כי הוא הרי הבמאי השולט בסיפור, והוא לא ייתן לדבר שכזה, חלילה, לקרות, נכון?).

יכול גם, אולי, להיות שנשר עשה זאת כי להשקפתו, גם אם הלא-מודעת, הקמת עיירות הפיתוח נועדה לא רק כדי שתושביהן ישמשו כחיץ בטחוני בגבולות, כמאמר סטנלי בסרט, או כפועלים זולים לקיבוצי הסביבה וכחיילים לצבא החדש המתעצם, אלא גם כדי לספק צעירות נאות וכביכול פותרות לאליטה התרבותית התל-אביבית – כמו מונה זילברשטיין כשחקנית ובדמות דינה לאורי זוהר הן בדמותו כגוטה והן כבמאי "מציצים", או לסופרים פדופילים למיניהם כדן בן-אמוץ - וגם כאן, בסרט, כדמויות בדויות כניקול לדמותו של המשורר אסף, וכמובן לצרכיו "האמנותיים" של אבי נשר, הבמאי האשכנזי מתל-אביב.

8

כל הנשים, גם ההודיות, אבל בלי ניקול וסימון, שלדעת ז'אנט "יש לה מזל רע בחיים, ואם היא תבוא היא תביא מזל רע לג'וזי", צועדות בתלבושות מסורתיות, ריקודים וצהלולים, לטקס הטבילה של ג'וזי במקווה לקראת חתונתה. בחוץ גם הגברים חוגגים, ויוסי המרוקאי מלמד את רוג'ר ההודי לרקוד את ריקודי העדה, כלומר הנפות ידיים ונענועי אגן. במקווה ג'וזי יוצאת מן המים ומתעטפת בחלוק וכל הנשים מצהללות, וגם רייצ'ל מצטרפת.

לילה. ניקול יוצאת מביתו של אסף. הם מתנשקים בחוץ באריכות לפני שהיא הולכת. אבל יוסי, גיסה לעתיד, הנמצא, עובד, בבית הקפה שלו שבקרבת מקום, רואה הכול. וויי וויי!

ז'אנט שוב חוזרת מתל אביב. איזק מחכה לה. אין מזור למחלתה. בשיחה עם בעלה היא חשה שמשהו לא בסדר, והיא חוקרת אותו, והוא כנראה מספר לה. כי היא מתפרצת עכשיו לחדרה של ניקול וצועקת עליה, בוכייה, בצרפתית, "אני עוברת כאן עם אבא שלך וכולם מסתכלים עלינו. את הנשמה שלי הוצאתי כדי שתהיו צחים כשגל [בצרפתית "לבנים"], ואפשר להבין זאת, כמובן, לבד מנקיים וטהורים, גם כאירופאים] וטראי מה עשית. אנשים צוחקים מאחורי גבי. נערה בגילך עם המורה?!". ניקול מכחישה, אומרת שלא קרה דבר. אבל ז'אנט בשלה, "את משקרת לי!". ואז ניקול משיבה לה בצעקות, בעברית, "נמאס לי מהמסדרים שלך. לעמוד דום. להסתכל לך בעיניים. כל הזמן עם הקונטרול שלך". ז'אנט הנעלבת והמבוהלת סוטרת לניקול, צועקת עליה בזעם, "חצופה, את יודעת לאיזה משפחה נולדת? למשפחת אצולה! במשפחה של אבא שלך כולם למדו בסורבון. הם היו כל כך עשירים, עד שהמלך לא עשה שום צעד בלי להתייעץ איתם, הבתים שלהם... ארמונות".

שני דברים באשר לתגובה של האימא ולחוסר התגובה של האבא, זוג הורים מרוקאים מסורתיים שמרניים בעירת פיתוח בשנות ה-60, לידיעה שבתם בת ה-17 שוכבת עם

המורה שלה, ושניהם באחריות מי שכתבו את התסריט. חישובו נא על עצמכם, היום, חמישים שנה לאחר מכן, גם אם אתם הורים הרבה פחות מסורתיים ושמרניים מאיזק וז'אנט ההם, והכי פתוחים וליברלים ומתירנים שיכולים להיות, כיצד הייתם מגיבים לו היה נודע לכם שבתכם בת ה-17 שוכבת עם המורה שלה? הרי הייתם יוצאים מדעתכם, ובצדק. קודם כל פונים, מפוצצים את זה בפני הנהלת בית הספר ומחלקת החינוך והעירייה ומי לא, גם אם אולי אז זה לא היה עוזר, ואולי דווקא אז כן. ובוודאי שהייתם מטילים סנקציות ועונשים חמורים על בתכם, ועושים הכול כדי להפסיק את הקשר ההרסני הזה, הלא כן? בוודאי שכך. וכאן מה? האימא כולה דופקת בפני ביתה איזה נאום אווילי וקלוש על כך שבתה לא מתנהגת כראוי ובעיקר מקלקלת לכאורה את שמה הטוב של המשפחה, וזהו זה. היא לא דואגת למה הדבר יעשה לבת שלה, לעתידה, אלא רק לעצמה ולשמה הטוב של משפחתה. היא גם לא עושה דבר כדי להפסיק את הקשר הזה. והאבא, גם הוא לא עושה כלום, ובכלל אפילו לא אומר מילה. הייתכן? כן, לא כי הם כאלו, אלא כי כך כתבו אותם.

והדבר השני הוא, כמובן, תוכן הדברים שהאימא הנפגעת, שנבגדה על ידי בתה, ושאמורה עכשיו לעשות הכול כדי להוציא את בתה המורדת, התמימה, המטומטמת, לא חשוב מה, אבל שהיא הקורבן כאן, מהבור העמוק אליו הפילה עצמה, אומרת בנאום הזה. שהנה, היא משמיעה מפיה שלה את הטענות רווי הלעג הגזעני של אשכנזים מתנשאים הבזים לטענות האפליה של העולים ממרוקו וצאצאיהם, שכביכול כולם טוענים שבמרוקו הם היו עשירים ומשכילים וחברים של המלך. ז'אנט כמובן אינה מביעה כאן את דעתה שלה, כי היא דמות מדומיינת. היא אומרת את מה שאבי נשר, במאי אשכנזי פריבילג, כתב, הכתיב, לה לומר.

ובנאום התשובה של הבת ניקול המרוקאית בת ה-17 מעיירת הפיתוח המדברית הרחוקה בשנות ה-60 היא מטיחה באימה בדיוק את הדברים הללו, שאומרים אשכנזים גזענים מזה שנים – "ארמונות? בטח גם הזה של הסבון שלך היה מזהב, נכון? והקירות מזהב. כולם, כולם. אף אחד לא היה ספר? סנדלר? מה? כולם היו חברים של המלך, נכון? וואלה, חברמן המלך הזה. כל היהודים במרוקו היו חברים שלו. נמאס לי מהשקרים שלך", ואז מוסיפה "ואם תגידו את האמת, מי שבאמת הייתם? יחשבו שאתם כלום? לא יהיה לכם יותר כבוד? הכל אצלך (אומרת את המילים בצרפתית, מתוך לעג) כבוד, תרבות". שאפו!

ז'אנט פורצת בבכי מר. לשמע המהומה האב איזק נכנס לחדר, מחבק ומנחם את אשתו הנוטה למות, אבל לבת שלו, שכך מתנהגת ומדברת אל אימה הפגועה, הוא לא אומר מילה.

9

אנחנו שומעים את קולה של שרה הכותבת ביומנה, "לא ידעתי כלום על מה שקורה בחיי הנישואין של הורי. וכמובן שלא ידעתי שאימא של ניקול שלחה את אימא שלי ל"טיפול". ועכשיו רואים את רייצ'ל, אימה של שרה, בבית משפחת בוחבוט, הברברים. לידה עומדות הבת אתי ואימה, הרוקחת מיני "תרופות". האם פונה לאתי ואומרת לה בניב מרוקאי ערבי, "היא צריכה לעשות פיפי בתוך הסיר". אתי מגישה לרייצ'ל סיר גדול ריק ואומרת לה, "פיפי". רייצ'ל תמהה, ואתי מסבירה, מדגימה בידיה, "פישפיש, בתוך הסיר". רייצ'ל מסירה תחתוניה ומתיישבת לעשות פיפי בסיר. אבל היא מתקשה. האימא מסבירה לבת, במרוקאית, "היא לא צריכה להתבייש. בעזרת הפיפי היא תחזיר אותו". והבת מתרגמת לרייצ'ל, בעברית, "אל תתביישי, מה שהיא תשים בפנים, יעשה להיא צרות. באחריות. באמת באמת". וברוך השם, רייצ'ל מצליחה לבסוף לעשות פיפי בסיר כנדרש. מיד לאחר מכן היא הולכת עם הסיר ותכולתו, השתן שלה ומרקחות הברברית, באמצע הלילה, עולה לדירת של סימון. ושופכת את תכולתו על דלתה. הללויה.

מגיע היום הגדול, משחק הקריקט החגיגי מול האנגלים, וכל תושבי העיירה מתאספים לצפות במשחק. גם ז'אנט, שכבר בקושי הולכת, מתעקשת ללכת למשחק. משום מה, שהרי אין לזה באמת סיבה, מגיעים סלבס מתל-אביב, ואפילו מנהל המפעל המושבת, שלא הראה את פניו בעיירה מאז ההשבתה. יוסי וגבי מתייצבים גם הם, לבושים בבגדים וסוודרים לבנים, כשחקנים בנבחרת של ההודים. גם סימון פוסעת מעכסת בנעלי העקב שלה. אבל פתאום הנעל שלה מתעקמת, והיא נופלת ארצה. רייצ'ל צוחקת, מאושרת, מביטה באימא של אתי, שמסמנת לה כלפי מעלה שהגנה את רואה, יש אלוהים בשמיים. איזק ניגש עכשיו לאסף המורה שלבוש גם הוא בלבן כאחד ההודים, תופס בכתפו ואומר לו, סוף סוף, "אתה בן אדם של תרבות, אני יש לי כבוד לכל אחד, אבל מי שיעשה רע לבת שלי, אז אני נשבע, אני כבר לא בן אדם של תרבות, אתה מבין?". שרה מביטה סביב, מחפשת את ניקול ולא רואה אותה. הקבוצות עולות למגרש, השחקנים לוחצים ידיים. המשחק מתחיל.

כאן מגיעה סצנה מלאכותית ושרירותית, אחת מני רבות בסרט הזה, שאינה נובעת מסיפור העלילה ולא מאופיין או רצונן של הדמויות, כפי שצריך להיות, אלא מרצונו וצרכיו של התסריטאי-במאי, כאילו שהן עובדות אצלו, והדמויות בסרט צריכות לעבוד רק אצל עצמן.

שרה נכנסת לחדרה של ניקול שלא ברור למה שוכבת במיטתה בדיכאון לכאורה. "כולם שם, למה את לא באה?", שואלת אותה שרה, "מה, את חולה?". ניקול מתיישבת, מקטרת על המבוגרים ועל אימא שלה, כאילו בגלל זה היא לא הלכה למשחק, שהם כולם צבועים. שרה אומרת לה ש"לא כולם ככה", וניקול מתפרצת ואומרת את מה שהתסריטאי-במאי

נשר נצרך לו בשלב זה של הסרט - "לא כולם ככה!?! בטח שכולם ככה, כולם, תאמיני לי כולם. האימא שלי והאבא שלי והאימא שלך והאבא שלך". שרה מתפלאת, "מה פתאום האבא שלי?!" ועל כך אומרת ניקול "גם אבא שלך. מה את חושבת, שאבא שלך יותר טוב מכולם? אבא שלך לא מזויף כמו האימא המטורפת שלי? גם הוא יש לו את הפוזה שלו בבית ואחר כך עולה למעלה לסימון. חושב שהוא צוחק על כולם". והנה ניקול גילתה לשרה, בלי שום סיבה, את הסוד שנשר צריך שיתגלה. שרה נדהמת, מגיבה, "מה פתאום? אבא שלי בחיים לא עושה דבר כזה". אבל ניקול ממשיכה, "או שאת הכי תמימה בעולם או שאת הכי טיפשה בעולם. וטיפשה אנחנו יודעים שאת לא, עם כל הבלבול מוח שייקספיר שלך. אז איפה כל החוכמה שלך אם את לא יודעת מה קורה? את יודעת בכלל כמה זמן זה הולך? חודשים". שרה מרגישה נורא, המומה, כואבת, "זה לא נכון", היא מתגוננת, "איפה את שומעת דבר כזה?", וניקול מטיחה בה, "לא שמעתי. אני יודעת". ואז שרה נטרפת, "כמה זמן את יודעת? חודשים את יודעת דבר זה?", והיא קמה משם ובורחת.

בינתיים במשחק הקריקט בין ההודים לאנגלים התוצאה היא 0-68 לטובת האורחים. גבי כמעט תופס את הכדור, אבל הוא נופל לו. המרוקאים, השחקנים והצופים, מתרגזים על פסילת הנקודה בגלל שהכדור נפל, והקהל מתפרץ למגרש ומתנפל במכות על השחקנים האורחים. אתי הברברית שעומדת בצד ליד אורחת גמלים, תוחבת סיגריה בוערת באשכיו של אחד הגמלים, וגם הגמל, כל הגמלים, בדיוק כמו המרוקאים, מתחילים להשתולל ופורצים על המגרש. תוך כדי המהומה משה דופק נגיחה בפניו של אסף המורה, שגנב לו כביכול את ניקול. ובסוף כולם בורחים, הכול משתבש, נהרס, בגלל המרוקאים האלה.

המרוקאים בעיירה מוצגים בסרט כולו, ובסצנה הזאת במיוחד, כחבורת פרימיטיביים חסרי-תרבות, חמומי מוח ואלימים. ולא רק זה, אלא שהסרט, יוצר הסרט, עושה כאן, באמצעות דמותה של אתי והסיגריה שלה, השוואה ברורה ובוטה בין המרוקאים הפראים והאלימים לבין הגמלים הפראים והאלימים, לאמור אלו גם אלו בהמות משא. עובדה.

10

שוב אנחנו שומעים את שרה קוראת לכאורה מתוך היומן שלה, ומסכמת את מצב הדברים לאמור - "כולם היו שבורים. השביתה נכשלה. המשחק נכשל. ולא היה שום סיכוי לעוד נס. ניקול שנאה את עצמה והתחננה שאסלח לה. אבל אני לא הייתי מוכנה אפילו לשמוע. שתינו קיבלנו צו גיוס באותו יום. ניקול שמחה וידעה שזו הדרך היחידה לצאת מכאן".

איכשהו, סתם, בלי סיבה, אלא אם הברבריות שפכו שתן מתובל וממש חריף בפתח לשכתו של אלוהים, המפעל פתאום נפתח מחדש. סימון מסמנת בראשה לרוג'ר לבוא לאיזה חדר אחורי. הם נפגשים שם ומתנשקים בתשוקה. סימון אומרת "אני לא מסוגלת להישאר הרבה זמן בלעדיך". היא מספרת לו שהמנהל סיפר לה שהם הולכים לפתוח מפעל חדש באשדוד וש"זו הזדמנות בשבילנו". אבל רוג'ר מהסס, מתלבט, קשה לו. אז הוא מעשן.

ניקול מגיעה לחוג הריקודים בבית העם, דוחפת עצמה להיות בת זוגה של שרה, ותוך כדי סיבובי הריקוד היא מדברת אליה, "אני יודעת שהייתי לא בסדר. אני לא יודעת איפה לשים את הפנים שלי. רק שתדעי, אני הלכתי אליה ואני ביקשתי ממנה, התחננתי לה שתפסיק". ומשרה אינה מגיבה, ניקול נעמדת ואומרת בקול רם, לאוזני כולם "אני, ניקול שושן, זבל וגם מטומטמת, ושכולם יידעו שהייתי לא בסדר ועשיתי מעשה מכוער ומגעיל". ואז שרה סותמת לה את הפה ואומרת, "די. מספיק, טמבלית", ומחבקת את ניקול, שאומרת, "יו, איך התגעגעתי אלייך". שרה אומרת "גם אני", והן ממשיכות ורוקדות מחובקות.

מזעיקים את ניקול אל מיטת אימה הנוטה למות. "תבטיחי לי דבר אחד", מבקשת האימא, "שלא תיקחו אותי לבית חולים. אני לא רוצה למות עם הפיג'מה של הבית חולים. אני רוצה למות כמו שצריך, במיטה שלי. עם הסדינים הרקומים, מאופרת. לכי תדעי את מי אני אפגוש בעולם הבא". ניקול צוחקת וגם האימא, שמבקשת עכשיו מבתה, "עשי לי טובה, תלכי תקראי לאימא של חברה שלך, שחרה ברבר, שהעבודה שלה זה בוכה למתים".

אבל הברברית, אימא של אתי, לא מסכימה, אומרת, במרוקאית, "חס ושלום. אסור, אסור. מלאך המוות כבר מחכה, יימח שמו". ניקול פונה לאתי, "תעשי טובה, תגידי לה. זה בקשה אחרונה של האימא שלי". אתי אומרת "עכשיו את יודעת לרוץ אחרי. אימא שלך תמיד צחקה עלינו, הברברים". אבל ניקול בשלה, "אתי, בבקשה, זו הבקשה האחרונה שלה".

נשר עושה בסרט הבדלה ברורה, כך הוא מציג לנו את זה, בין המרוקאים דוברי הצרפתית, הכאילו אירופאים ותרבותיים, כמו בני משפחת שושן לדוגמה, לבין המרוקאים הברברים, דוברי הערבית מרוקאית, הפרימיטיביים לכאורה, כמו למשל משפחת בוחבוט. ולא רק זה, אלא שלפי הסרט המרוקאים הצרפתיים התרבותיים מתביישים במרוקאים הברברים הפרימיטיביים. אבל מה, ממשיך נשר ואומר לנו, זה הכול חארטה, העמדת פנים. כי ברגעי "האמת", כשצריך לגרש שדים או להספיד מתים, חוזרים המרוקאים שעושים פוזה של צרפתיים תרבותיים, אל השורשים האמיתיים כאילו שלהם, ופונים אל המרוקאים הברברים השורשיים שיביאו רפואה ומזור ונחמה וכל מה שצריך לנפשותיהם המיוסרות.

ועכשיו אכן, שחרה ולהקת המקוננות הברבריות, כולן לבושות שחורים, עושות חזרה על הקינה בפני ז'אנט היושבת במיטתה, שתי בנותיה משני צידה, ומקשיבה להן, מביימת אותן. הן מקוננות, מגז'דרות, מכות ושורטות את פניהן, בוכות, וצועקות, במרוקאית, "למות כל כך צעירה ויפה! עוד בקושי טעמה את טעם החיים", הן מייללות ומניפות את ידיהן מעלה ומטה. אבל אז ז'אנט עוצרת בעדם, מדברת בצרפתית מעורבת בעברית, "לא, לא, זה לא זה". המקוננות עוצרות, שותקות ומקשיבות. "זה לא ג'ונגל פה", אומרת להן ז'אנט, "אני רוצה מוות שלי עם תרבות, כמו שצריך. קדימה". הברבריות חוזרות לקונן, "המסכנה, איזה עיניים יפות היו לה. הבית שלה כל כך נקי. והקוסקוס שלה...". ז'אנט שוב עוצרת אותם, אומרת, "לא, לא, לא. מה זה קוסקוס? פסטל יונה. ככה אני רוצה זוכרים אותי".

מצד אחד המרוקאית ז'אנט שושן, פרי דמיונו של אבי נשר, העומדת למות, מזמינה, "זו הבקשה האחרונה שלה", כמנהג עדתה, מנהג עתיק-ימין יפה להפליא ומרגש יותר מאלפי ההספדים הקלישאתיים החלולים והנבוכים שאנחנו שומעים ורואים, בעיקר בטלוויזיה, בלוויית לרוב. אבל מצד שני - לכאורה כדמותה כאישה שתלטנית עד מוות, אך למעשה

כדבר הנשר שרוצה לשלוט לא רק בחייה אלא גם באופן בו תיקבר ובעיקר תיזכר לאחר מותה - היא מזמינה את המקוננות לערש הדווי שלה לעשות בפניה חזרה, כלומר להכתיב להן באלו מילים וכיצד לקונן עליה במותה, ממש כמעשה תסריטאי-במאי בדמויותיו.

ומה היא מעירה ומתקנת למקוננות עליה? שני דברים. ראשית, "זה לא ג'ונגל פה", משפט גזעני גנרי הנאמר בדרך כלל, לפעמים בנוסח היותר בוטה של "אנחנו לא קופים ופה זה לא אפריקה", על ידי גזענים לבנים, אירופאים, נוצרים, לבני עמים ועדות אחרים - יהודים, ערבים, צוענים, מרוקאים, אפריקאים, תאילנדים - המעזים, אבוי, לעשות דברים שאינם מקובלים בתרבות האירופאית, בטח לא בין השעות שתיים לארבע, כמו לשחק ברחוב בהמולה; לשיר ולרקוד בפומבי, כלומר "לעשות רעש", שלא במסגרת מורשית מטעם רשות מוסמכת; להביע שמחה בצהלות וצהלולים; לקונן בצרחות בלוויות, ועוד כל מיני דברים נוראים שכאלה. אבל כשז'אנטי אומרת את זה למקוננות שלה, למה היא מתכוונת? שהרי אם היא באמת רוצה שלווייתה לא תיראה כביכול כמו ג'ונגל, היא צריכה לשלח את המקוננות, ולהזמין במקומן הספד, אולי בחרוזים, מאיזה רב או או ראש עיר. אבל היא לא עושה זאת. היא משאירה אותם במקומן ובתפקידן. אז מה לה האמירה הזאת, לבד מלהביע את דעת של מי שכתב לה את הדברים הללו, נחשו מי, על המנהג הזה? אין סיבה אחרת.

והדבר השני שהיא דורשת מהן במפגיע, הוא שהן לא ישבחו בקינתן את הקוסקוס - שהוא מאכל עממי של ארצות מערב צפון-אפריקה (מרוקו, אלג'יר, לוב וטוניס) - שבישלה, אלא את הפסטל יונה שלה, מאפה מתוחכם ומעודן, אירופאי יותר לכאורה מהקוסקוס, כלומר - היא רוצה להמשיך בהצגה גם אחרי מותה, לאמור אני אירופאית ולא מרוקאית, חלילה.

11

היום האחרון ללימודים. ניקול אומרת לשרה "בעוד שבוע הגיוס שלי". שרה עצובה. ניקול מבינה, "מה, לא נותנים לך להתגייס, הא?", ושרה עונה "אפילו לא ניסיתי לבקש". אבל בבית, אביה של שרה מבין לנפשה, "את באמת רוצה להתגייס, מה? זה יכול לפתוח בפניך עולם חדש. את רוצה שאני אדבר עם אימא?", ושרה עונה "לא, אני אדבר איתה".

הגיעה העת למסיבת הסיום בדיסקוטק החדש, עם להקה שמנגנת כמו רוק. שרה וניקול מגיעות. משה וגבי מביטים בהן. גבי ניגש לשרה ושואל אותה, קצת בגולמניות, "רוצה לרקוד?". ניקול מעודדת אותה להסכים. הם רוקדים, גבי רוקד בהתלהבות יתרה, בתנועות מוגזמות. משה מביט בניקול. מופתע, לא עומד לו. מסמן לה בידיו שהכול בסדר איתו עכשיו. הוא ניגש אליה, אומר "אני שמעתי על אימא שלך. אני מתפלל לשלומה. שתהיה בריאה." היא אומרת לו תודה, והוא אומר "אני לא יודע אם יש לך מצב רוח, אבל ... אולי בכל אופן את רוצה לרקוד קצת? אני מבטיח בלי לעשות עניינים. אני עם הלעשות עניינים כבר גמרתי. אז מה את אומרת?". ניקול מחייכת ונענית לחיזורו. כלומר, שני המרוקאים חמומי-המוח שלא שלטו ביצורם עברו במהלך הסרט תהליך של "תירבות", נהיו בני-אדם.

רוג'ר וסימון נפגשים. היא שואלת למה הוא עצוב והוא עונה ש"אני לא יכול לעשות את זה לבתי". סימון נפגעת, אומרת שזה כואב לה. הוא אומר שגם לו כואב, והיא משיבה "אם כואב לך, אתה לא הולך". אבל הוא הולך. גם הוא למד את לקחו. ומה איתה? נו, באמת.

ז'אנט מתה. הלוויה נערכת בבית העלמין הקטן במדבר. המקוננות שם, עושות את מלאכתן. הבנות בוכות על צוואר אביהן. גם סימון שם, ורוג'ר ואשתו ובתו שרה. איזק אומר קדיש, וכל הקהל ענה אחריו אמן. אחרי הלווייה כולם הולכים בחזרה לעיירה. רוג'ר מתעלם

מסימון. עומד בצד. פונה לבתו שרה, מבקש לדבר איתה. אומר לה "עשיתי שטות גדולה". שרה בוכה, "אני מקווה שיום אחד תסלחי לי". הוא מנסה ללטף את ראשה. היא בורחת.

12

תחנת האוטובוס. שתי הנערות יושבות שם, מחזיקות ידיים. ביניהם מונחת מזוודה. מעבר לעיקול מגיח האוטובוס. ניקול אומרת "זהו זה" וקמה. גם שרה קמה. האוטובוס מתקרב. ניקול מרימה את המזוודה. האוטובוס מגיע, עוצר. ניקול הולכת קדימה עם המזוודה ביד, שרה אחריה. הן נפרדות. דומעות, ניקול נותנת לשרה את המזוודה. ניקול אומרת "איזה עולם, הא? בסוף אימא שלך מרשה לך ללכת לצבא, ואני נשארת כאן לטפל באבא שלי ובאחים שלי". הפוך ממה שחשבתם, נכון? הפתעה. הנהג קורא להן לעלות. הן מתחבקות ומתנשקות, נפרדות, שרה עולה לאוטובוס והוא נוסע לדרכו, כשברקע נשמע קולה של שרה הקוראת מיומנה המאוחר – "באותו קיץ כל אחת מאיתנו איבדה חלק מהמשפחה שלה. באותו קיץ כל אחת מאיתנו הפכה משפחה עבור השנייה. שנים מאוחר יותר הרשיתי לה לקרוא את מה שכתבתי ביומן. בהתחלה התרגשה ואחר כך בכתה. אמרה שחשוב שאספר את הסיפור. שהעולם יזכור את האנשים האבודים האלה שכל כך אהבו אותנו".

כך מסתיים הסרט. אבל מי הם "האנשים האבודים האלה שכל כך אהבו אותנו", את שרה וניקול, שחשוב שהעולם, כלומר אנחנו הצופים, נזכור אותם? אלו הם כמובן הדור הראשון לעליה המזרחית, דור ההורים שלהן, ז'אנט ואיזק ורוג'ר ורייצ'ל, שהולכו בידי ממשלות ישראל לחיות במדבר ארבעים שנה. כן, נכון, אומר להם ובעצם לנו הסרט, אתם צודקים, זה מה שהיה, אבל לא הייתה ברירה אלא לתקוע אתכם במדבר ארבעים שנה כדי שתעברו שם תהליך של "תירבות" שיאפשר בסופו של דבר לבניכם ובנותיכם, השרות והניקולות, להפוך לחיילים וחיילות בשירות ובשורות הציונות, הראויים וראויות להיות חלק מהחברה התל-אביבית התרבותית והמתקדמת שלנו. אבל לנצח נזכור אתכם באהבה. אז יאללה, ביי.